

به نام خدا

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان - دانشکده بهداشت

طرح درس ترمی (Course Plan)

گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت

عنوان درس: پژوهش در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت رشته و مقطع تحصیلی: کارشناس ارشد آموزش بهداشت کد درس: ۱۷ ۲ واحد نظری نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ زمان: شنبه ۱۲-۱۰ مدرس: دکتر فرشته زمانی fe.zamani@gmail.com حضور در دفتر کار: یکشنبه

• شرح درس:

درس روش تحقیق از دروس مهم و اساسی در شناخت چالش ها و پاسخ به سوالات مربوط به حوزه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت است. در این راستا دو رویکرد تحقیق کمی و کیفی شناخته و پذیرفته شده است که هر دو لازم و ملزوم و اگر درست انتخاب و استفاده شوند منجر به شناخت چالش ها و در نتیجه توسعه علوم سلامت و ارتقای سلامتی جامعه خواهد شد. با توجه به سرفصل های درس، علاوه بر معرفی دو رویکرد کمی و کیفی، در این درس عمدتاً به کاربرد روش های تحقیقات کمی در آموزش و ارتقای سلامت پرداخته می شود. در تحقیقات کمی یا قیاسی^۱، محققان در واقع یک یا چند فرضیه را آزمون می کنند و با دیدگاه کمی به سوالات پژوهش پاسخ می دهد. در اینصورت آنها توانایی لازم برای پاسخگویی به بخشی از سوالات حوزه سلامت را بدست می آورند. البته تا حدودی با رویکرد تحقیقات کیفی آشنا خواهد شد اما عملاً در دوره های بعدی بطور وسیعتری با انواع روش های کیفی و کاربرد آن در آموزش و ارتقا سلامت آشنا خواهد شد. اهداف اختصاصی و روش آموزش، به گونه ای طراحی شده اند که: اولاً، مطابق سرفصل مصوب درس، و هم راستا با ساختار پایان نامه تحصیلات تکمیلی باشند، دوماً، قابلیت ارزشیابی نظری و عملی داشته باشند، سوماً، دانشجو را به پژوهشگر مسئله محور در محیط های واقعی (مثل مدرسه، جامعه، نظام سلامت) تبدیل کنند:

• اهداف آموزشی:

هدف کلی رفتاری

انتظار می رود دانشجو در پایان این درس قادر باشد با تکیه بر مبانی علمی، روش شناسی های کمی و کیفی، و نظریه های تخصصی، یک طرح پژوهشی (Proposal) کاربردی، معتبر و اخلاق محور را در حوزه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت طراحی، تنظیم و ارزیابی نماید.

🚩 اهداف اختصاصی (جزئی)

از دانشجویان محترم انتظار می رود در پایان این درس قادر باشند:

۱. حیطه مفهومی و نظری

۱. مفاهیم، و جایگاه پژوهش علمی در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت را توضیح دهد.
۲. ارتباط بین نظریه های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت و پژوهش های علمی را تحلیل کند.
۳. انواع رویکردهای پژوهشی (کمی، کیفی، ترکیبی) را مقایسه و تمایزدهی کند.

۲. انتخاب مسئله و مرور متون

۴. یک مسئله پژوهشی مناسب و اولویت دار در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت را شناسایی و صورت بندی کند.
۵. سوابق پژوهش (مرور متون) را با استفاده از پایگاه های علمی معتبر جستجو، استخراج و نقد کند.
۶. شکاف های دانشی موجود در متون علمی را تحلیل و تبیین نماید.

۳. طراحی پژوهش کمی

۷. بیان مسئله، اهداف، فرضیات و سؤالات پژوهش را به صورت علمی و منسجم تدوین کند.
۸. متغیرهای پژوهش را تعریف عملیاتی نموده و در جدول نوع آن‌ها را مشخص کند.
۹. انواع مطالعات کمی را مقایسه کند.
۱۰. حجم نمونه و روش نمونه‌گیری مناسب را متناسب با طرح پژوهش محاسبه و تعیین کند.
۱۱. ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها را طراحی یا انتخاب کرده و روایی و پایایی آن‌ها را ارزیابی نماید.
۱۲. روش‌های آماری مناسب را برای تحلیل داده‌ها انتخاب و توجیه کند.

۴. طراحی پژوهش کیفی

۱۳. رویکرد کیفی در پژوهش‌های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت را تشریح کند.
۱۴. سؤالات پژوهش کیفی را تنظیم نماید.
۱۵. انواع مطالعات کیفی و روش‌های نمونه‌گیری در آن‌ها را مقایسه کند.
۱۶. روش‌های جمع‌آوری داده‌های کیفی (مصاحبه، مشاهده، گروه متمرکز) را طراحی کند.

۵. اخلاق و مدیریت پژوهش

۱۷. اصول اخلاق در پژوهش (رضایت آگاهانه، محرمانگی، حقوق مشارکت‌کنندگان و ...) را رعایت و اعمال کند.
۱۸. روش اجرای پژوهش را به صورت دقیق و قابل تکرار بنویسد.
۱۹. زمان‌بندی، بودجه‌بندی، محدودیت‌ها و مشکلات احتمالی پژوهش را پیش‌بینی و مدیریت کند.

۶. گزارش نویسی و کاربست نتایج

۲۰. نتایج پژوهش‌های انجام شده را به صورت علمی تحلیل، تفسیر و گزارش نماید.
۲۱. منابع علمی را مطابق اصول رفرنس نویسی استاندارد (APA/Vancouver) تنظیم کند.
۲۲. روش کاربرد یافته‌های پژوهش در برنامه‌ریزی، مداخلات و سیاست‌گذاری‌های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت را بنویسد.
۲۳. یک Proposal کامل و قابل دفاع در حوزه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت تهیه و ارائه نماید.

• فعالیت‌ها و تجربیات یادگیری دانشجویان:

- از دانشجویان محترم انتظار می‌رود:
- ۱- حضور منظم در کلاس‌های درس و شرکت در مباحث علمی .
 - ۲- متناسب با مطلب ارائه شده در هر جلسه، به تمرین و انجام فعالیت یادگیری تعیین شده از سوی مدرس مربوطه در تاریخ مقرر بپردازند. انجام این فعالیت موجب یادگیری بیشتر دانشجویان محترم شده و نارسایی‌های احتمالی در ارائه مطلب از سوی مدرس انعکاس خواهد یافت و منجر به شفاف سازی بیشتر محتوی ارائه شده خواهد شد .
 - ۳- با مطالعه منابع و مقالات مرتبط با هر موضوع زیر بنای علمی و معلومات خود را تقویت نمایند و با عنایت به موضوع پیشنهادی هر دانشجو مقالاتی مرتبط (فارسی و لاتین) را مطالعه خواهند نمود.
 - ۴- باتوجه به مقطع تحصیلی دانشجویان، این درس با مشارکت فعال دانشجویان ارائه خواهد شد در پایان دانشجویان طبق الگوی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، پروپوزالی را که در طول ترم آماده و تکمیل نموده است به اساتید درس ارائه خواهد داد.

• روند ارزشیابی:

۱- مشارکت فعال در مباحث کلاس و پروپوزال تکمیل شده ۵۰٪

۲- امتحان میان ترم و پایان ترم ۵۰٪

• برنامه زمانبندی ارائه موضوعات درس و فعالیت های یادگیری

جلسه	رئوس مطالب (مفاهیم مورد انتظار تدریس)	فعالیت فراگیران
۱.	مقدمه: تعاریف- کلیات تحقیقات کمی و کیفی- انتخاب حوزه تحقیق- سؤالات بی پاسخ و چالش های نیازمند تحقیق- منابع انتخاب موضوع- تعیین اولویت های تحقیق در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	شرکت در بحث
۲.	معرفی قسمت های فرم پروپوزال دانشگاه و مراحل انجام تحقیق در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	مطالعه، و شرکت در بحث
۳.	نحوه نگارش عنوان، بیان مساله و بررسی متون	شرکت در بحث و تمرین در کلاس و انجام تکالیف
۴.	تنظیم اهداف، پرسش ها و یا فرضیه های پژوهش، تعریف و نقش متغیرها- لزوم انتخاب نوع مطالعات براساس فرضیه ها یا سؤالات پژوهش در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	شرکت در بحث و تمرین در کلاس و انجام تکالیف
۵.	کاربرد مطالعات مقطعی در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	مطالعه، شرکت در بحث، پاسخ به سؤالات تمرین
۶.	کاربرد مطالعات مورد شاهدهی در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	مطالعه، شرکت در بحث، پاسخ به سؤالات تمرین
۷.	کاربرد مطالعات کوهورت در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	مطالعه، شرکت در بحث، پاسخ به سؤالات تمرین
۸.	کاربرد طرح های مداخله ای در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	مطالعه، شرکت در بحث، پاسخ به سؤالات تمرین
۹.	شیوه های جمع آوری اطلاعات (مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، چک لیست) روایی و پایایی ابزارها در تحقیقات آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	مطالعه و شرکت در بحث و تمرین
۱۰.	ادامه روایی و پایایی ابزار	مطالعه و تمرین
۱۱.	حجم نمونه براساس نوع مطالعه و انواع متغیرها	تمرین، شرکت در بحث و انجام تکالیف
۱۲.	روش های نمونه گیری- مشکلات احتمالی، ملاحظات اخلاقی، اخذ رضایت نامه،	تمرین، شرکت در بحث و انجام تکالیف
۱۳.	متغیرها، مقیاس ها و نحوه اندازه گیری آنها- نحوه استفاده از نرم افزار	مطالعه، جستجوی متون و مقالات مرتبط، ترجمه و شرکت در بحث
۱۴.	تجزیه تحلیل داده ها براساس فرضیه ها و پرسش های تحقیق- معیارها و نحوه انتخاب آزمون های آماری مناسب براساس تعداد و انواع متغیرهای مورد نیاز برای آزمون فرضیه	تمرین، شرکت در بحث و انجام تکالیف
۱۵.	تجزیه تحلیل داده ها براساس فرضیه ها و پرسش های تحقیق- معیارها و نحوه انتخاب آزمون های آماری مناسب	تمرین، شرکت در بحث و انجام تکالیف
۱۶.	نحوه گزارش نتایج در گزارش تحقیق یا پایان نامه و چگونگی نشر آن و تهیه مقاله	تمرین، شرکت در بحث و انجام تکالیف
۱۷.	- طرح اجرایی مطالعه، منابع و بودجه لازم، تهیه پروپوزال، پیش آزمایی روش تحقیق، اصول گزارش نویسی	مطالعه، تمرین و ارائه فرم پروپوزال تکمیل شده

منابع اصلی:

1. Polit DF. Beck CT. Nursing Research: Principle and Methods. Lippincott Williams & Wilkins. Philadelphia. PA. USA. 7th ed. 2003;107-284.
2. ملک افضلی
3. حق دوست چهره ای

پولیت، بک، هانگلر، اصول تحقیق پرستاری، روشها، ارزیابی و کاربرد. مترجم دهقان نیری ناهید و اسدی نوقانی احمدعلی، چاپ اول، تهران، نشراندیشه رفیع، ۱۳۸۴، صفحه ۱۸۶-۱۶۶.